

Szentgyörgypusztá, Kőkereszt
2010. április 5. Húsvét hétfő, 17 óra
Ünnepi beszéd

Tisztelt Polgármester Úr!
Kedves Vendégek!
Tisztelt Ünneplő Isaszegiek!
Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az isaszegi csata 1849. április 6-án, nagypénteken itt Szentgyörgypusztán kezdődött, amikor a Damjanich tábornok által vezetett III. hadtest katonái a Király-erdő keleti szegélyén császári csapatokra bukkantak és megütköztek az osztrákokkal. A csata 161-ik évfordulójának előestéjét most húsvét hétfőn ünnepeljük Szentgyörgypusztán, ahol 52 fejfát állítottak a csata első óráiban elesett magyar honvédek sírjaira.

A Szathmáry Zoltán által szerkesztett isaszegi falumúzeumi adattári közleményekből tudjuk, hogy 1921-re ezek a fejfák mind elkorhadtak, csak a sírok dombjai látszottak még itt-ott.

Ekkor történt, hogy Kerepesről négy ökör vontatásával tengelyen szállítottak volna – a Koronauradalom gödöllői kasznársága rendelkezésére – a dányi templom elé egy négy méter hosszú betonkeresztet.

A vontatók az állatok rövid pihentetésére megálltak a sírhantok melletti kocsiuton.

Mogyorós Ferenc, az uradalom tanyai tanítója és **Kis Józsi bácsi**, akinek az üknagyapja is már ott szolgálta a Grassalkovicsokat, egyet akaró gondolattal szóltak: **Nézzétek emberek jel nélkül állanak már az 1849-es honvédsírok! Itt van ez a betonkereszt, az uradalom majd kárpótolja mással a dányi templomot! A sors is így akarja, hogy itt maradjon emlékeztetőnek! Jelentjük Gödöllőre, hogy nem bírják tovább az ökrök, leroskadtak.**

– No, lelkesült a tanya népe.

A legnagyobb sírhantnál leástak egy mély gödröt, beléhelyezték a keresztet. De megjött Gödöllőről az utasítás, hogy fogjanak még két ökröt a kereszt elé. Összenéztek az emberek, és ismét jelentették: hat ökör se bírja.

Jött hát az ukáz: hogy lehetnek ennyire elmaradottak, hát fogjanak az oldalára jobbról, balról is, és újra két ökröt eléje!

Megy a futár: sehogyse megy a tengely, mert a kereszt lesüllyedt már. Erre a kasznárság kiküldi építésmérnökét a műszaki tanácsok megadására. Az meg történetesen éppen **Mogyorós István** volt, a tanítónak édes öccse.

A tanító elmondta: Nézd öcsém, itt vannak ezek a jeltelenné vált sírhantok. Sohase lesz itt emlékeztető, ha innen ezt a betonkeresztet elviszitek. Hagyd csak te is itten!

Mogyorósi István megírta mérnöki jelentését: „Sokkal nagyobb kár éri az uradalmat, ha az igavonó állatokkal tovább kísérleteznek és erőltetik azokat, mint amennyit a betonkereszt érhet. Egyben javaslatot tett a dányi templom értékesebb támogatására.”

Így áll itt a mai napig is az elkorhadt fejfák helyett ez a betonból készült, de az isaszegiek által Kőkeresztnek nevezett emlékeztető, a Grassalkovicsok építette magtár mellett, az ismét fejlődésnek indult szentgyörgypusztai majorban.”

Tisztelt Ünneplő Közönség!
Kedves Vendégek!
Kedves Isaszegiek!

A 14. aradi vértanú, Kazinczy Lajos (1820-1849) honvédezredes unokatestvére, **Kazinczy Gábor** (1818-1864), az akkor mindössze tizennyolc éves magyar írójelölt 1836-ban francia nyelvről fordította le a világirodalom legnagyobbjai közé tartozó, lengyel romantikus költő, Adam Mickiewicz (1798-1855) „*A lengyel nép és a lengyel zarándokság könyvei*” c. művét.

Adam Mickiewicz, a lengyelek Petőfije a 12. könyvben a lengyel nemzeti ünnepek illő és méltó megünneplésére buzdítja a lengyelséget a következő képen:

„Ünnepeitekben ne kövessétek a bálványokat.

Mert a bálványok, akik közt éltek, a nemzetünnepeket, úgy a vigákat mint a szomorúakat, egyformán ülik mind az az evéssel és ivással; oltáruk: az asztal, és a has istenök.

De ti nemzetünnepeiteket: a fölkelés ünnepét Grochów ünnepét és Wawer ünnepét üljétek elődeitek szokása szerint, az az imádkozással és böjtöléssel.”

Tisztelt Hallgatóim!

Grochów és Wawer a XIX. században ugyan olyan kis falvak voltak Varsótól keletre, mint Pest-Buda mellett Isaszeg. Mickiewicz A lengyel zarándokság 12. könyvében a novemberi felkelés két nagy csatájára utal. A

Varsót támadó **Ivan Dybicz** orosz tábornagy seregeit 1831. február végén Grochów és Wawer alatt győzték le a **Józef Chłopicki** által vezetett lengyel felkelő seregek.

Az 1830/31-es un. novemberi felkelés katonái közül sokan vettek részt a magyar szabadságharcban, így például Józef Bem, Henryk Dembiński, Józef Wysocki, és az isaszegi csatában is harcoló Lengyel légió katonáinak jelentős része.

Nagyon helyes tehát, hogy az ősök nemes példáját követve, Magyarország feltámadásába vetett hittel, illő és méltó módon, **imádkozással és böjtöléssel** mi is megünnepeljük az isaszegi csata ünnepét most itt Szentgyörgypusztán a kőkeresztnél, este pedig a református templomban, a Magyar Szabadságtörekvések Emléktemplomában.

Kedves Isaszegiek!
Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Holnap a Szoborhegyen folytatódnak az ünnepi megemlékezések, ahol 1901-ben avatták fel a rohamozó honvédet ábrázoló szobrot, az 1849 április 6-án vívott isaszegi győzelmes csatában elvérzett hős honvédek emlékszobrát.

1901-ben, az avatási ünnepségen **Marcványi István** az isaszegi iskolaügy szószólója, az emlékszobor felállításának kezdeményezője, „a magyar szó bajnoka”, a fiatalon elhunyt isaszegi kántor-tanító mondott ünnepi beszédet.

Most ebből idézek:

„Igen, itt, e csatéren aratták a szabadságért küzdő hős honvédeink egyik legnagyobb, legdicsőbb diadalukat.

Valóban, nagy volt a győzelem, melyet a magyar fegyverek itt kivívtak, ámde nagy volt az ára is, mert nyolcszáznál több hős magyar honvéd kiömlő vére festette pirosra az isaszegi csatateret; nyolcszáznál több hős magyar honvéd szabadságra szomjas, nagy nemes lelke szállt az ég Urához azon a nagy napon, Isaszeghnek ama dicső emlékű nagypéntekjén! Gazdag aratása volt akkor süvöltő golyóknak, villogó szuronyoknak, szikrázó kardoknak!

Hozzád fordulok most, Isten, magyarok nagy Istene, ki a népek s nemzetek sorsát intézted kezdettől fogva s intézni fogod időtlen időig s kezedben tartod jó és balsorsunkat!

Látod e népet, a magyar népet, melyet a te kegyelmed ezer év viharain keresztül vezetett óva, védve; látod e népet, a magyar népet, mely önállóságáért, függetlenségéért annyi vért ontott már!

Ím egybegyűlt a nép eged szent kárpitja alatt, áldozni az igaz ügyért elvérzett mátyroknak.

Te látod megihletett szíveinket, te tudod legjobban, hogy e nép, melynek szívében ilyen magasztos eszmék élnek, nem lehet méltatlan, érdemetlen szeretetedre, pártfogásodra!

Tartsd meg e népet sok ezredéven által, tedd virulóvá, tedd boldoggá e hont, melynek minden röge honfivértől ázott már!

Tedd a magyart naggyá, hatalmassá, öntsd be szívébe a haza- és szabadságszeretet magasztos erényeit, öntsd szívébe az ősök tiszteletét, nemes példájuk követését.”

Kedves Isaszegiek!

Én a Marcsányi idézethez csak egy szót tudok hozzátenni: **Ámen! – Úgy legyen!**

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Isaszeg, 2010 április 05.

Dr. Dürr Sándor
Múzeumbarátok Köre Isaszeg

Felhasznált irodalom:

Adam Mickiewicz: A lengyel nép és lengyel zarándokság könyvei magyar, lengyel és francia nyelven D. Molnár István előszavával, Kovács István utószavával, Szerkesztette: D. Molnár István, Széphalom Könyvműhely Budapest, 1998.

Dr. Kovássy Zoltán és Szathmáry Zoltán: Isaszegi Adattári Közlemények, Isaszeg 1974.

Marcsányi István: Ünnepi beszéd 1901. évi szeptember hó 8-án
(Falumúzeum Adattára, Isaszeg)

Internet